

O tomto tematě rozhovořil se v Hlídce Času ze 7. dubna jeden z porotců jeho, p. Albert Pražák, a z článku jeho jest patrna úplná bezradnost a nedostatek vši slušné metody, kterou se měla porota spravovat. Vinu poroty osvětluje světlem přímo skandalosním dnešní projev pí Boženy Benešové v tomto čísle našeho listu, který vsvědčuje p. Pražáka z věcné nesprávnosti. Ale i jinak jest projev p. Pražákův plný vnitřních odporů. Porotcové podle pana Pražáka nenavrhli podpory sbírce veršů pí Benešové, ačkoliv ji uznali za nejlepší ze zadaných prací — jak se dovídáme *ex post, teprve nyní po dvou letech* —, jen proto, že jim snad nekonvenovala některá báseň, již chtěli vypustiti, nepublikovali ani svůj soud o ní a poškodili tak těžce autorku mravně i hmotně; zato dali první rok po cestovním stipendiu autorům prací nekonečně slabších a v druhém roce doporučili dokonce vydání knih, jak nyní můžeme posoudit, bezesporně umělecky planých. To jest logika, které říká Písmo „cediti komáry a požíratí velbloudy“ a již charakterisuje farizejce. Jak omluví porota tento neslýchaný skutek před svým svědomím a před slušnou veřejností, na to jsme zvědaví.

Ještě škandál s porotou Zeyerova fondu

V Čase ze 24. V. odpověděl p. dr Pražák na dotaz pí Benešové v 13. čísle Noviny způsobem, který jest těžko klidně charakterisovati. Jak loyální odpůrce jest p. Pražák, vidět z toho, že dovede vysoukat z nedopatření tiskařského hotový zločin. Přitom jest slušnost jeho taková: sazeč Času smí p. Pražákovi vypustit *celé slovo* — to jest v pořádku; sazeč Noviny nesmí v projevu paní Benešové nesprávně umístit *čárku!* Za to jest paní Benešová zlovolná! Věru pan Pražák jest povoláný hlasatel úcty k cizí osobnosti!

Pan dr Pražák místo aby uznal prostě a slušně, že Zeyerův fond prohrěšil se těžce na pí Benešové, když jí nedal stipendia, ačkoliv porota knihu její ocenila za relativně nejlepší, uráží Novinu, uráží poškozenou autorku a hájí dětinskými důvody tento škandál. Prý stipendia jsou určena začátečníkům, kteří nikde nebyli, a porota se prý dověděla, že pí Benešová byla již v Itálii. To je spravedlnost hodná Kocourkova! Když tedy někdo ze soukromých prostředků hradí si jednou obětavě cestu do ciziny, vylučuje se tím již z možnosti obdržeti cestovní stipendium! To jest, pane dre Pražáku, moudrost ze Zambezi! Ostatně má-li již porota tu prostoduchou zásadu, že se má za život jen jednou cestovat, jak mohla udělit cestovní stipendium *dvakrát po sobě* p. Vettrovi? Pan Vetter obdržel totiž cestovní stipendium roku 1910, ačkoliv mu bylo již uděleno r. 1909 a musil tedy ten rok již „někde být“! — Slušná porota na celém světě má *jediný úkol: rozhodnouti, která ze zadaných prací jest nejlepší, a postarati se pak o to, aby tento soud byl publikován a autor odměněn.* Naše výtečná porota — seděl v ní vedle p. dra Pražáka i Jaroslav Vrchlický a Jiří Karásek ze Lvovic — starala se, zdá se, o všecko možné, jenom ne o svou prostou a jasnou povinnost. Pan dr Pražák má patrně velmi otupělý právní cit, hledí-li celou věc odbýt kyselými šprýmy a necítí-li, že porota poškodila mravně i hmotně pí Benešovou a že jest jako spoluporotce za toto bezprávní spoluzodpověden!

Jak nepěkně vedla si porota, patrně jest z toho, že Vrchlický, referent poroty v Akademii, *nereferoval* ani o tom, že porota ocenila knížku pí Benešové za relativně nejlepší: *nezmínil se v Akademii ani slovem o pí Benešové!* Necítí-li p. dr Pražák, že takové jednání jest nemravné, lituji ho jen prostě, ale dál s ním debatovat nebudu: mohl bych pak také hovořit o hudbě s hluchí a o obrazech se slepci.

Svou mravní porážku hleděl si p. dr Pražák osladit pokoutním výpadem proti mně. Já, prý *anonymus*, jsem ho napadl, *aniž jsem četl jeho články.* Předně, nejsem, pane doktore, anonym: rozumí se samo sebou, že všechny nepodepsané projevy v listě jsou ode mne, a zvláště glossy; to ví každé literární dítě. A po druhé: četl jsem Váš článek až do žet a nasmál jsem se mu jako dávno ničemu. Ejhle člověka, řekl jsem si, který sedlá koně od ocasu a léčí nemocného od nehtů. Pan dr Pražák kypěl ve svém článku různými návrhy i rozumy, ale na nejprostší, na *unum necessarium* zapomněl: *totiž aby porota utvořila si spravedlivý nekomotrovský soud, publikovala jej a dovedla jej obhájit po případě i proti správě fondu.* Jaký komický literární doktor jest tenhle Albert Pražák, řekl jsem si po jeho rozšafném říkání o Zeyerově fondu. Padl mu do rukou nemocný se zánětem plic a dr Pražák začne jej léčit tak, že mu ostříhává a piluje nehty!

Obírám-li se zde *jen* p. drem Pražákem, jest v tom jakási dávka nespravedlnosti. Ale p. Pražák zavínil ji sám ve chvíli, kdy se stal advokátem tohoto porotního škandálu a začal omývat tohoto mouřenína. Vpravdě jest asi p. Pražák z celé trojice porotní o to lepší, že prozradil škandál, kdežto druzí dva hříšníci — p. Jar. Vrchlický a Jiří Karásek ze Lvovic — jsou o to horší a trestnější, že necítí ani povinnost složit veřejnosti úcty ze své potutelné pseudočinnosti.

Zeyerův fond do třetice

Nejsem šťastným majetníkem Almanachu České akademie a nenahlédl jsem tudíž do něho, než jsem psal svou noticku v 15. čísle Noviny. Ale kdosi, kdo má Almanach, upozornil mne, že dostal dvakrát po sobě stipendium p. Vetter; věřil jsem tomu. Byl to omyl: stipendium obdržel jednou p. Karel Vetter, po druhé p. Karel Dewetter, který se podepisuje literárně *Karel de Vetter.* Že za těchto okolností jest omyl víc než vysvětlitelný, vidí každý, kdo vidět chce.

Ale tento p. Vetter jest *docela vedlejší a podružný detail* v mém sporu s p. Pražákem. Jde o to, že porota neudělila cestovního stipendia pí Benešové, ač uznala knihu její za nejlepší, jen proto, že byla již jednou ze svých prostředků v Itálii! To nazval jsem kocourkovským škandálem a opakuji dnes to slovo, ať se komu líbí nebo ne.

Obracler jsem se v minulé polemice své na p. Pražáka jako na muže a apeloval jsem na jeho smysl pro spravedlnost. Ale v Čase odpověděl mně jen filolog, který se chytá hnid, aby odvrátil pozornost od jádra sporu. A já opakuji zde tedy znovu: Jest to škandál, když porota (p. Pražák mluví takto všeobecně, znamená to tedy všechny tři porotce: Vrchlického, Karáska-i jeho) uznala knihu pí Benešové za nejlepší, ale neuveřejnila nikde tohoto svého soudu. Jest to škandál, když referent poroty, p. Vrchlický, v Akademii o pí Benešové ani se nezmínil. Svědkové mně řekli, že označil tehdy po soudu poroty za nejlepší knížku p. Teichmannovu.

Jak jest to možné tedy? Porota uznala za nejlepší prý knížku pí Benešové a pan Vrchlický v Akademii řekl, že knížku p. Teichmannovu! Není to prostě úžasné? Kdo tu nemluví pravdu? Nemluvil jí tehdy Vrchlický? Nemluví jí dnes p. Pražák?

Ale nejcharakterističtější přitom jest, že se škandál tento prozradil náhodou, stylistickým pletichařením p. Pražákovým. Člověk by věřil přitom skoro v Nemesis. Pan Pražák napsal větu, která zaslouží přejít na potomstvo: „... (porota) již již po redakci, konané případně(!) s autorkou, rozhodovala se pro tisk.“ To jest tak přesvědčivá věta jako: Již již chtěl jsem sníst chleba, případně posud neválený.

Tak nepíše žádný rovně rostlý, přímý člověk. Styl, toť člověk. A tato věta mluví, křičí, usvědčuje. Pan Pražák jest filolog, profesor, literární historik a — dovede slátat takovou absurdnost logickou i mluvnickou. Ale nebyl by jí slátal, kdyby byl nemusil tušovat a krýt ústup.

Dru Pražákoví přiskočil na pomoc dr Herben v Čase; ztotožnil se s ním. Prý pan Pražák chtěl nápravu a za to dostalo se mu tak nepěkné odměny. Kdyby byl p. Pražák vědomě vynesl škandální poměry Zeyerova fondu na veřejnou diskusi, klobouk dolů před ním. Ale p. Pražák prozradil něco bezděky, nevědomky, *proti své vůli*, něco, na čem jest spoluvinen. Ať mně odstraní dr Herben rozpory ve výrocích p. Pražákových, a půjdu a odprosím ho! Porota shledá knihu pí Benešové nejlepší, chystá se „již již“ ji vytisknout a náhle — nic. Nepublikuje svůj soud, nedoporučí ji Akademii a p. Vrchlický, referent poroty, mluví v plenu Akademie o knize p. Teichmannové!

Nejde o žádnou tahanici slovíčkářskou. Jsou věty a věty. Jsou věty jako biče, které si někdo sám na sebe splétá! A z těch je věta p. Pražáková. Usvědčuje jej z pletichaření; usvědčila jej, že kryl něco, co nebylo jasné a čisté. Odtud její pitvorná motanice.

Pan dr Herben rád by si hrál v literatuře na diktátora, který brevi manu trestá a odměňuje; ale nemá k tomu žádného vnitřního práva. Já alespoň jdu za svou myšlenkou, za svou vnitřní nutností a nedám se v tom okřikovat. Literatura jest republika volných duchů, a ne kasárna. Dr Herben nalezl si v poslední době patronu nebezpečně prostou: kdo není s ním stejného mínění a hájí své odchýlné stanovisko, jest hašteřivec a škorpivec, ne-li něco horšího. To by byla příliš laciná šablona na vyrovnávání diferencí.

Karásek jako porotce fondu Zeyerova

Byla mně zaslána Samostatnost — list, jehož se nedotýkám ani v rukavičkách od doby, kdy rádí zde volně perfidnost V. Dykova svorně s pošetilostí Lešehradovou, — a v ní zatřžený výklad J. Karáska, jednoho z porotců, o tom, jak se stalo, že nedostalo se ceny Zeyerova fondu knižce paní Benešové, ačkoliv byla uznána porotou za nejlepší ze zadaných prací. Výklad klasický svým cynismem a svou drzostí parvenua, který byzantinismem vetřel se v přízeň sestárlého básníka Vrchlického a chce nyní diktovat svou zvůli za zákon literárnímu světu. Výklad takový: p. Karásek nejprve sám navrhl, aby se vydala knížka pí Benešové — k faktu tomu jest nucen přiznatí se, ovšem s jakou nadutou kondescendencí to činí! —, ale při druhé poradě vyskytla se velmi subtilní distinkce, hodná scholastických theologů,

mezi knihami, které jsou nejlepší, a mezi knihami, které slibují nejvíce pro budoucí rozvoj autorův. „A tu padla,“ píše náš přebystrý junker, „kniha pí Benešové, poněvadž druhé knihy jevíly vedle absurdit větší celkem talent než skromně šedivá, mozkově kombinovaná, studená lyrika pí Benešové.“ Mimochodem řečeno: p. Karásek, spílající některému literárnímu dílu „mozkově kombinovaných“ a „studených“, činí na mne dojem příslovečného zloděje, volajícího „chyťte ho“. Jsou ústa, z nichž urážky jsou poklonami, a taková jsou ústa Karáskova, lající někomu, že jest studený a mozkový. Ale tu subtilní distinkci, kterou vymyslel patrně životný a živelný, krví a instinkty překypující J. Karásek, měla by si dát slavná porota patentovat. Kniha p. X, řekne příště naše výtečná porota, jest sice absurdní, ale slibuje nesmírně mnoho pro příští vývoj našeho autora: snad Pankrác, snad Kateřinky, snad Kalifornii, snad Australii, snad kariéru Josefa Holého — kdož může vědět? — nevyzpytné jsou cesty živelných a krevnatých talentů. Čest a sláva jim proto a také podpory! — Tak jest tomu, platonsky mluveno, v obci, v níž literární gigrlata fantasírují o krevnatosti a živelnosti a v níž literární lepenkáři diktují zákony za mlčícího souhlasu literárních historiků a kritiků.

Máchův pomník v Praze

O svátcích velkonočních vyzval Svatobor v listech českých ke sbírce na pomník Máchův, který má být postaven v listopadu v Praze ke stému výročí narozenin básníkových. Návrh pomníku pochází od Myslbeke a byl reprodukován v některých ilustrovaných časopisech českých. Jest to práce příjemná, ale nic více, a chápe odpor některých listů proti ní: problému tragického básnického osudu Máchova nijak typicky nevystihuje a nepřenáší do sféry plastické.

Mutherovy Dějiny malířství

Toto pohrobní dílo Mutherovo počíná právě vycházeti po sešitech překladem F. A. Šubertovým a nákladem Šimáckovým. Jest velmi sporné, je-li překlad tohoto díla právě žádoucí a potřebný. Muther byl spisovatel bystrý a místy i brilantní, ale také povrchní, a jako historik umělecký nevyhovuje přísnějším vědeckým požadavkům: Muther žene do krajnosti vnějškovou kulturně historickou metodu Tainova výkladu díla uměleckého a používá často s libovольností a nepřesností analogií ryze vnějších. Dnes opouští se právem tato metoda povrchová již všude a nahrazuje se genetickým studiem vnitřních formových a kompozičních hodnot děl uměleckých. Poslední Mutherovo dílo jest sice zralejší a propracovanější než jeho Dějiny malířství ze sbírky Göscheny; Muther nebyl v něm také zcela nepřístupný výsledkům moderního badání uměleckohistorického a právě v tomto díle naleznou se celé stránky, které parafrázují jednou Wölfflina, po druhé Riegla, po třetí Wickhoffa, — ale přesto, soudím, mohl nám stačiti překlad katechismu ze sbírky Göscheny v Laichtrově Výboru nejlepších spisů poučných a potřeby vědeckějšího a hlubšího studia malířství měly se hraditi překladem díla jiného,